

BUJTOR KLÁRA

JOGHALLGATÓ, DEMONSTRÁTOR

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR ALKOTMÁNYJOGI TANSZÉK

JUHÁSZ VIKTÓRIA

JOGHALLGATÓ

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

NYIKOS BETTINA

JOGHALLGATÓ

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

VINCZE ANNA RÉKA

JOGHALLGATÓ, DEMONSTRÁTOR

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR ALKOTMÁNYJOGI TANSZÉK

Hogyan tovább? – Beszámoló a XXIV. Jogi beszélgetések c. kaposvári tanácskozásáról

A hagyományoknak megfelelően idén is megrendezésre került 2016. március 17-18-án a *Jogi beszélgetések* címet viselő kaposvári rendezvény. A rendezvényen a város jegyzője, Csillag Gábor meghívására vehettünk részt Tilk Péter, a PTE ÁJK Alkotmányjogi Tanszékének vezetője, egyben a Kodifikátor Alapítvány képviselője társaságában.

A XXIV. Jogi beszélgetések elnevezésű tanácskozást, amely a „*Hogyan tovább?*” címet viselte, *Kéki Zoltán* címzetes főjegyző nyitotta meg. A konferencia szakmailag kimagasló, példaértékű, országosan egyedülálló rendezvény; a program örökös házigazdája *Szita Károly*, Kaposvár megyei jogú városnak polgármestere.

A rendezvény első napjának levezető elnöke *Sárhegyi Judit*, megyei jegyző volt.

Elsőként *Kiss László*, a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Közigazgatási Tanszékének oktatója, volt alkotmánybíró tartotta meg előadását. Alkotmánybíróként tizennyolc éven át tevékenykedett a jogállam és az Alkot-

mánybíróság szolgálatában, amellyel szoros kapcsolatban állt – kissé pesszimista címet viselő – színvonalas előadása: „– *Hogyan tovább? – Merre tovább? – Visszafelé?*”. Performanszában felvetette és boncolgatta a manapság esszenciális kérdésköröket, mégpedig: jó úton haladunk-e, merre is halad a jog és a jogalkotás, és ez egy jogállamban megállja-e a helyét? Ezekre helytálló feleletet életútja során szerzett tapasztalatai segítségével próbált adni. Az előadás során megismerhettük Bíró úr néhány olyan ügyét, amelyek nyomot hagytak benne (és Ő is azokban). Elsőként említette a nyugdíjmeléseknel irányadó alkotmányos követelmény meghatározásáról szóló 39/1999. (XII. 21.) AB határozatot, amely megbízatásának második esztendejében került elfogadásra. Ebben az ügyben arról volt szó, hogy megoldható-e a nagyobb nyugdíjak terhére az alacsonyabb nyugdíj emelése. A többségi határozat ennek „*helyt adott*”, viszont Kiss László nem értett ezzel egyet, amelyet különvéleményében hosszan ki is fejtett. Álláspontja szerint ugyanis ebben az esetben szerzett jogról, tulajdoni

várományról van szó, amellyel az állam kénye-kedve szerint nem rendelkezhet. Ez ügyben az a bizonyos „irány” egyértelműen negatív visszhangot kapott. Komoly és nagy jelentőségű ügyet zárt le a 4/2006. (II. 15.) AB határozat, amely a Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről szóló 2004. évi CXXXV. törvény több rendelkezésének alkotmányellenességének tárgyában döntött. Az analízis központjában a „salátatörvények” problémája merült fel. Az Alkotmánybíróság a törvény számos részét megsemmisítette, ugyanis nem volt kapcsolat a rendelkezések tárgya és a költségvetésről szóló törvény között.

A 2010-es év Kiss László szerint mérföldkő és egyben fordulat is volt. A kormányváltás számos változást hozott az Alkotmánybíróság munkájában is. Elsősorban alkotmánymódosítás történt az alkotmánybírák jelölési rendjében. A konszenzuson alapuló jelölési rendet felváltotta kétharmados többség kizárólagos jelölési lehetősége, ideértve, hogy az ellenzéki pártok jelöltállítás joga és ennek esélye a kormányzó párt akarátán nyugodott.

A 2010-es évet követően a jog- és törvényalkotás területén is paradigmaváltozás következett be, amelyhez az alkotmánybíráknak is alkalmazkodniuk kellett. Az egyik kiemelkedő ügyként említette az előadó a 98%-os különadó tárgyában hozott 184/2010. (X. 28.) AB határozatot, amely a gazdasági és pénzügyi tárgyú törvények megalkotásáról és módosításáról szóló törvény több rendelkezését semmisítette meg visszaható hatállyal. A többségi határozattal egyetértett, de párhuzamos indoklásában kifejtette, hogy alkotmányos jogállamban a jog uralmának meg kell valósulnia, ezáltal a tiltott visszaható hatály tilalma egyfajta alkotmányjogi alapérték és az egyik legfontosabb jogállami imperatívusz. E gondolat megerősítéseként hozzátette, hogy a német gondolkodók szerint a visszaható hatály megengedése a legnagyobb merénylet a jogállam ellen.

Összegzésként utalt arra, hogy félti az Alkotmánybíróságot, hiszen manapság az aktuális politikai érdek hatalmas szerepet játszik és ez az attitűd a jogállam és az alkotmánybíráskodás végét is jelentheti. Az egyik nagy probléma, hogy az állam próbálja kizárni felelősségét (lásd: Quaestor-ügy), amellyel elveszíti az állampolgároknak a jogállamba – és demokratikus intézményekbe – vetett bizalmát.

Bíró úr után **Polt Péter**, legfőbb ügyész előadása következett „Ügyészség és Európai Unió” címmel, melyben körvonalazódhatott számunkra egy Európai Ügyészség (EPPO) kialakításának fontossága, hiszen napjainkban az Európai Unió nem képes fellépni az uniós költségvetési bűncselekmények ellen. Így tehát egyértelmű feladat- és hatáskörökkel rendelkező Európai Ügyészségre van szükség, amely képes arra, hogy az Unió valamennyi tagállamában nyomozati és vádemelési tevékenységet folytasson az uniós költségvetést megkárosító bűncselekményekkel szemben. Az elkövetett csalásokról szerzett 2014-es statisztikai adatok szerint 1649 bejelentett szabálytalanság volt, amelyet 538,2 millió euróban lehetne meghatározni. Ez mindössze az Unió költségvetésének 0,004%-a, azonban ez felettébb drasztikus hátránnyal jár, mivel ez a mentalitás az Unióban élő állampolgárok bizalmát rombolja. Ennek visszaszorítása érdekében 1995-ben elfogadták az ún. PIF egyezményt, majd 1999-ben

a Bizottság megalapította az Európai Csalásellenes Hivatalt (OLAF). A PIF egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvei csak részben és hosszú idő elteltével léptek hatályba, és ma sem érvényesülnek megfelelően. Az Európai Ügyészség létrehozásának jogi alapját a Lisszaboni Szerződés teremtette meg, bár az elképzelés sokkal korábban született: az Előadó szerint még a Corpus Jurisban. Végül 2013-ban jogszabály-javaslati formát öltött. Az EUMSZ 86. cikke szerint a Tanács az Eurojustból az Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények üldözésére különleges jogalkotási keretben elfogadott rendeletében Európai Ügyészséget hozhat létre. A bünyügyi együttműködés legfőbb szegmensei a tagállamokon belüli nyomozócsoportok lennének. Azonban egyelőre semmit sem tudunk a pontos joghatóságáról és a nemzeti ügyészségekhez való viszonyáról. **Polt Péter** előre bocsátotta, hogy az Eurojust nem valószínű, hogy átalakul, egyelőre nem látja senki, hogy ez az elképzelés hogyan lehetne megvalósítható. A probléma már ott felmerül, hogy ha ezt a megerősített együttműködést nem 28 vagy 20, illetve ennél kevesebb tagállam hozza létre. Hol szerepel az az alapvető kritérium, hogy csak abban az esetben lehet létrehozni ezt a szervezetet, hogy ha hozzáadott értéket tartalmaz? Számos javaslat született az intézmény megvalósítására, azonban még egyik sem került elfogadásra. **Polt Péter** szerint hálózati modell lenne a megoldás, amelynek szakmailag az a fő erőssége, hogy gyors, közvetlen, mindazonáltal minden információt maga mögött tudó nyomozást tesz lehetővé, amelynek esetében mindazok az előnyök megvannak, amelyek tagállami és nemzetközi szinten biztosíthatók, sőt mi több egyensúly is van a kettő között. Ráadásul **Polt Péter** legfőbb ügyész alternatív javaslata az áfa-bűncselekményeket is az Európai Ügyészség hatáskörébe utalná, ezzel jelentős hangsúlyt adva a felállítani kívánt szervezetnek. A tárgyalások folytatódnak a szervezet felállításáról, amelyek a tagállami és európai szakadék áthidalását célozza.

Kecskés László, a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar dékánja „Az Európai Bíróság reformja” címmel tartotta meg előadását, amelyet az Európai Unió megalakulásával nyitott meg. Megállapította, hogy kezdetben nem voltak remek jogászok, melynek oka, hogy az Európai Unió gazdasági alapokon nyugodott. Az Európai Közösségek kiemelkedő alakjaitól várták a víziók felvázolását, ilyen volt például Robert Schuman, Jean Monnet illetve Walter Hallstein. Az Európai Közösség jogi dogmáit az Európai Bíróság dolgozta ki, amely 1953-ban alakult meg Luxemburgban. Az ESZAK sajátos munkaügyi bíróságként kezdte meg működését, majd innét nőtte ki magát. 1987-től működése egyre bonyolultabb lett, intenzívebbé vált a jogharmonizáció, így 1989-ben létre hozták az Elsőfokú Bíróságot. Speciális hatáskörű bíróságok is szóba kerültek, de ez nem bizonyult járható útnak. Javaslatok érkeztek a törvényszéki bírók számának növelésére, hiszen átlagban 900 ügy fordul meg évente az intézménynél, így nagyon nagy a munkateher és jelenleg is 5 nagy kártérítési kereset van a bíróság előtt. A létszámot megkettőzni készülnek, melynek kezdeti fázisa a 2015/2422 Európai parlamenti és Tanácsi rendelet, mely 2015 decemberében lépett hatályba, és tartalmazta, hogy a törvényszéki bírák számát 12 fővel megnöveli. Így 40 bíróra emelkedett az összlétszám. 2016 szeptemberében a létszám

tovább fog növekedni 47 bíróra, és a teljes létszámot 2019-re éri el 56 fővel. Tagállamonként 2-2 bírót delegálható és fontos szempont lesz a nemek közötti egyenlőség. Kiemelendő az, hogy az igazságügy igen pénzfüggő, hiszen a reform éves költsége eléri a 14 millió eurót. Fontos reformtényezőnek számít, hogy a Bíróság elnöki posztját 2015 októbere óta Koen Lenaerts tölti be, és Kecskés professzor úr azzal zárta előadását, hogy véleménye szerint a bíróság elnökének személye kihat a működésre (példákkal, elnöki „*stilusokkal*” is alátámasztotta állítását), és reméli, hogy ez a jövőben pozitív kihatással lesz a bíróságra.

A szünetet követően **Sárközy Tamás** egyetemi tanár, a Magyar Jogászegylet elnöke folytatta az előadások sorát „*Gondolatok a jogállamiság értelmezéséről, avagy a bírói hatalom viszonya a kormányzati, illetve médiahatalommal*” címmel. Témáját két fő kérdés köré építette, amelyek a következők: „*Lehet-e védeni azt az álláspontot, hogy a jogállamot a jogállamiság megsértésével lehet védeni?*” illetve „*Lehet-e azt mondani, hogy a kormányzat, a bírói működés és a média objektív érdekkellentétben állnak egymással?*”

Az első kérdésre adandó választ a jogállam értelmezésének 2 típusának meghatározásával kezdte, mely az angol-amerikai, illetve a kontinentális. A kontinentális típus a Montesquieu-féle fékek–ellensúlyok rendszerére épül, azzal a különbséggel, hogy a hatalmi ágak egyike nem igazságszolgáltatási, hanem bírói hatalom. Sárközy Tamás szerint a jogállamiság négy alapvető tényezője: a jog az államra is kötelező, a jogbiztonság megléte, a jogalkotás valamint a jogalkalmazás jogállamisága. Az előadó ennek kapcsán megemlített egy írást, mely azt a témát boncolgatta, hogy mi a feltétele annak, hogy a jogállamiság egy országban érvényre jusson. A válasz szerint olyan állampolgárookra, jog uralmát elfogadó politikai pártokra, és jogászai értelmiségre van szükség, mely ennek elkötelezettje. A jogállamiság minden országban a tradícióktól és a társadalom állapotától függ. Elnök úr szerint a kormányzat a jogállamiság ellentéte, hiszen a jog eszköz és nem korlát, pedig egyben féknek is kell lennie. Elnök úr utalt rá, hogy nem tehetjük meg azt, hogy a jogot csak eszközként használjuk. Mindennek a népszuverenitás az elméleti alapja, vagyis a kormány hatalma nem lehet korlátlan még akkor sem, ha az a néptől származik.

A jogalkotás alkotmányossága az Előadó szerint nem biztosított hazánkban, ellenben a jogalkalmazásé aránylag igen, melyet az is bizonyít, hogy a 2013-as években 252 törvény, a 2015-ös esztendőben pedig 236 törvény került megalkotásra, ami többszöröse a szükséges jogi szabályozásnak. Ahogy Kiss László, volt alkotmánybíró megfogalmazta: „*gondolatnál gyorsabb jogalkotás jellemző hazánkra*”. Tanár úr ezzel kapcsolatban 2 híres jogtudós gondolatait idézte fel, melyek így hangzanak – „*A túl sok jogszabály a korrumpált köztársaság sajátossága*” – Tacitus, illetve „*Az igazság az, amit a bíróság kimond az ítéletében*” – Ulpianus.

Az előadó felszólalását a második kérdésének megválaszolásával folytatta. A média és a politika közötti objektív érdekkellentét abból adódik, hogy míg a politika kifejti véleményét egy témában, addig azt a napi, a heti és szakmai sajtóban más-más perspektívából közelítik meg, ami félreértésekre adhat okot. Fontos a véleménynyilvánítás, de amíg a sajtónak

az az érdeke, hogy minél nagyobb szenzációt írjon meg, addig a sajtó és a politika igazsága mindig ellentétes lesz. Fontos kiemelni azt is, hogy a sajtó bátran élhet kritikával az igazságszolgáltatással szemben, de az igazságszolgáltatás tagja ezt nem teheti meg, mert az az igazságszolgáltatás lejáratása lenne.

Sárközy professzor pozitívan zárta előadását, és azzal a jó tanáccsal látott el bennünket, hogy derűlátónak kell lenni minden helyzetben.

Fábián Adrián a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Közigazgatási Tanszékének vezetője, a Kar dékán-helyettese, a Nemzeti Választási Bizottság tagja a konferenciasorozat idei mottójának analógiájára a „*Hogyan tovább bürokrácia?*” címet adta előadásának. Ebben a közigazgatásban fellelhető bürokráciát vette górcső alá a rendelkezésére álló 25 percben. Előadása kezdetén a bürokrácia fogalmát járta körbe. Véleménye szerint azért is olyan kényes téma a bürokrácia kérdése, mert bár annak csökkentésében minden állampolgár egyetért, a fogalomról mégis mindenki eltérő véleményen van. Véleménye szerint Magyarország jelenlegi közigazgatása sajnálatos módon összemósódott a bürokráciával. Ezt érzékelve született meg a tavalyi évben a 2015. évi CLXXXVI. törvény, melynek célja a bürokrácia csökkentése. A jogszabály lényegében salátatörvénynek tekinthető, hiszen közel 110 másik törvényt módosított. Az előadó a törvény lényegét a határidők csökkentésében látta, melyet azzal indokolt, hogy a jogszabály következtében nagyjából mintegy 200 eljárási határidő került csökkentésre. Fábián Adrián aggályát fejezte ki a törvény hatályba lépését illetően, mivel annak egyes részei 2015. december 31-i hatállyal, míg más szakaszai 2016. január 1-jei hatállyal léptek életbe: „*Mi történt szilveszterkor?*” – tette fel a kérdést. Az Előadó nem értett egyet a probléma orvoslásának jelenlegi módszerével, amit egy szemléletes példán keresztül érzékeltetett a közönséggel: mint mondta, a törvény megoldási javaslatára olyan, mintha a katonaságnál a gyávaság megszüntetésére egy olyan jogszabály születne, amely előírja, hogy a katonáknak rövidebb idő alatt kell elsütniük a fegyverüket. Tájékoztatása szerint a törvény által előírt új, szűkös határidőket csupán Bulgária tudja felülmúlni, ahol 1 nappal rövidebbek az ügyintézési határidők, a többi európai állam közigazgatási eljárásrendje megengedőbb a hazainál. Felhívta továbbá a figyelmet a közigazgatás kapacitási nehézségeire, melyet jól mutat a budapesti Illatos úti Vegyiművek által okozott szennyezés problémájának elhúzódása is. Az Előadó szerint Magyarország közigazgatásának kiterjedtebb feladat- és hatásköre van más nyugat-európai államéhoz képest, mivel hazánkban a közigazgatáshoz tartozik – sok minden más mellett – a sport, a turizmus, a hagyományörzés és a dohánykereskedelem. Ezeknek a menedzseléséhez azonban nagyobb apparátusra van szükség. Párhuzamot vonva elmondta: egy háborút sem lehet pénz, fegyver és paripa nélkül megvívni, ugyanígy a közigazgatás működéséhez is elegendő személyzetet és megfelelő infrastruktúrát kell biztosítani. A probléma gyökerét abban látta, hogy a közigazgatással szemben az előítéletek is sokkal nagyobbak. Összegzésképpen azzal zárta gondolatait, hogy nincsenek egyszerű megoldások, a bürokráciának is több eszközzel lehet csak elejét venni.

Horváth Jenő, a Magyar Ügyvédi Kamara örökös és tiszteletbeli elnöke a nap utolsó előadójaként prezentálta a „*Hatékonyabban, mint eddig*” című előadását, amelyet az új Ptk. megjelenésével vezetett be. Előadásában kitért arra, hogy mi lehet az oka annak, hogy a hatálybalépés után két év elteltével máris felmerült a gondolata, hogy a Törvénykönyvet módosítani kellene. Elmondása szerint az új Ptk. hatályba lépése a jogászok munkáját megnehezítette, hiszen számos intézményben változást hozott. Ilyen volt a zálogjog is. Horváth Jenő kifejtette, hogy a jelenlegi rendszer nem biztonságos. Az átruházott személy javára nincs meg az a garancia, ami volt. Mindazonáltal a Ptk.-t nem lehet önmagáért való jogalkotásnak tekinteni, hiszen a jogszabálynak igazodni kell a gazdasági viszonyokhoz és nem a gazdasági viszonyoknak a törvényhez, ez viszont nem épp egy egyszerű feladat. Továbbá felvetette, hogy jó megoldás volt-e három jogterületet is beolvasztani a Ptk.-ba, és megállapította, hogy a Gt. és a Ptk. egy kódexben történő szabályozásával a Ptk. elvesztette régi stabilitását. Érvelt továbbá az elektronikus számítógépes rendszerek megjelenése mellett, hiszen ez a jövő útja, és ennek megfelelően kell kialakítani törvényeinket is. Mindenekelőtt szükség van arra, hogy az elektronikus világ ne legyen szakadék az idősebb és fiatalabb korosztály számára. Ezenfelül azt üzentte az idősödő korosztálynak, hogy ne féljenek megismerkedni a világhálóval, hiszen manapság elengedhetetlen egy-egy elektronikus fórum használata. Mint ahogy az előadás címében is szerepel, hatékonyabban, mint eddig – ezt az Előadó legfőképpen a magyar nyelv használatára érti, hiszen elmondása szerint a törvény módosítások eredője nem más, mint a helytelen megfogalmazás. A szókészlet a rendelkezésünkre áll, rajtunk függ, hogy miképpen használjuk fel. Elmondása szerint, ha megtaláljuk az egyértelmű fogalmazás útját, helyre fog állni a rend. Legfőbb üzenete tehát a publikum felé, hogy tanuljunk meg fogalmazni.

A napot, s egyben előadását is Kiss László volt alkotmánybíró szavaival zárta le: „*Hallgatunk, amikor szólni kéne*”. Ezen a napon, az elhangzott előadásokon pedig nem így volt.

A második napot – amelynek levezető elnöke **Csillag Gábor**, Kaposvár megyei jogú város jegyzője volt – **Szita Károly**, Kaposvár megyei jogú város polgármestere nyitotta meg, majd elsőként Erdő Péternek adta át a szót.

Erdő Péter bíboros először vett részt a konferenciasorozatban, elmondása szerint nagy izgalommal és kíváncsian várta az eseményt. Előadásában a „*Szabad-e a jognak magára hagyni a társadalmat az erkölcsi normák mellőzésével?*” címet viselte. A teológus egy jogtörténeti utazáson keresztül mutatta be a jog és az erkölcs viszonyának alakulását, mielőtt kitért azok jelenlegi kapcsolatára. Felelevenítette a XVII. századot, amikor a hiba, véték és bűn fogalmak élesen elhatárolódtak egymástól, ezzel mintegy alapot teremtve a jog és erkölcs szétválásának. Az 1600-as években a hiba szó a kisebb tévedések szinonimájának felelt meg. A bűnt az akkori felfogás Isten szándékával való szembehelyezkedésként, vagyis a helyes ésszerűséggel való ellenkezésként értelmezte. Ezzel szemben a véték a kötelező szabályoktól való eltérést jelentette. Látható tehát, hogy míg a véték az éppen aktuális, hatályban lévő, koronként és kultúránként eltérő jogszabályok megszegését takarta, a bűn egy ennél állandóbb, mondhatni örökös

jellegű normarendszerre utalt. A véték szó később a bűncselekmény fogalmával egészült ki, s idővel ez utóbbi terminológia vált általánosan használatossá. Míg a bűn megtorlását az Isteni bosszúra bízták („*Ne álljatok bosszút önmagatokért, szeretteim, hanem adjatok helyet az Isten haragjának, mert meg van írva: enyém a bosszúállás, én megfizetek- így szól az Úr*” Róma 12:19), addig a bűncselekményét a közösségre (emberekre) is, jelesül a bíróságokra. Bíboros úr meglátása szerint a jog olyan bűncselekmények megelőzésére és megtorlására szolgál, amelyek társadalomra veszélyessége nagyobb mértékű, ezért a cselekmények büntetése feltétlenül szükséges az emberek által is, azok nem bízhatóak csupán Isten ítéletére. A kánonjogász hangsúlyozta: az erkölcs és a jog szoros kapcsolatban állnak egymással, azok el nem választhatóak egymástól. A jog az erkölcs minimuma kell, hogy legyen. Sajnos napjainkban a két fogalom kezd egyre nagyobb mértékben távolodni egymástól, ugyanakkor a társadalmi és egyéni moralitás csökkenése miatt a jognak még fontosabb szerepe van, mint eddig valaha.

Bíboros úr beszámolóját követően **Lenkovic Barnabás**, az Alkotmánybíróság elnöke tartotta meg előadását „*Globális tulajdon*” címmel. Mint ismeretes, az előadó kiemelkedő jogi kutatásokat folytat, így nem meglepő a témaválasztása. Véleménye szerint a jog nem szakadhat el az erkölctől és az embertől sem, hiszen nem önmagának és nem önmagáért való. A jog végső célja, hogy tisztességesebbé tegye az embert. A szocializmus idejében társadalomtudományi ideológiával próbáltak meg kísérletezni, amire több generáció is „*ráment*”. Felmerülhet a kérdés az 1990-es Antall József-plakáttal kapcsolatban, hogy „*Szabadság s tulajdon*” szórendje megfelelő-e? Mert amíg nincs tulajdon, addig nincs szabadság sem. Adam Smith gondolata: „*Az ember legszentebb és legsérthetlenebb tulajdona a munkaereje, mert az minden más tulajdonának a forrása.*” Tehát akkor válsz szabad emberré, ha saját munkáddal szabadságot teremtessz. Ebből következik, hogy a szabad magántulajdon eredményezi a szabad polgárokat és ők alkotják a szabad köztársaságot. A magyar polgárosodás is ezt az elvet követte, azaz a munka tulajdonszerzéshez és szabadsághoz vezet.

Lenkovic professzor elmondta: az elmúlt évszázadokban népeségrobbanás következett be, ami túlnépesedéshez vezetett. A jelenlegi helyzet természetellenes, mert 2,5 milliárd ember lenne ideális ahhoz, hogy megvalósulhasson az egyenlőség, a társadalmi igazságosság. A normális az lenne, hogy mindenkinek jusson valamennyi, de senkinek se túl sok. Robert Schuman szerint törvényes úton igazságos gazdasági rend kialakításával kell megszelídíteni a tőkét és csökkenteni az egyenlőtlenséget, hogy ne romból kelljen várat építeni újra. A szociális piacgazdaságban a tőke és a piac öntörvényei érvényesülnek, a győztesek kevesen, a vesztesek sokan vannak. A szociális piacgazdaságot lehetőleg egyensúlyban kellene működtetni.

Lenkovic Barnabás előadása második felében a kétpólusú világrendszer leképeződéséről beszélt. Az első generációs alapjogok kapcsán kitért arra, hogy az állam feladata az, hogy tartsa magát távol ezektől és ne sértse meg őket. A nemzeti identitás megegyezik az alkotmányos identitással. A második generációs alapjognál megemlítette a jóléti jogállam és szo-

ciális piacgazdaság intézmény rendszereit. Az állam szerepe tevékeny, aktív, így tudja a magántulajdont megadóztatni. A tőke azonban nem szeret adózni, ezért Magyarország úgy privatizált, hogy a tőkének adómentességet adott.

A washingtoni konszenzus neoliberais fordulatot hozott, amelynek lényegi ismérvei a liberális szentháromság: liberalizáció, dereguláció, privatizáció. Az áruk szabad áramlásának következménye lett, hogy a kész termékeket behozták az országba, a magyar gyárak bezártak, így 600 000 ember arra kényszerült, hogy az országot elhagyva máshol keressen munkát.

Az Előadó szerint a világot három tényező uralja: a túlnépesedés, a klímakatasztrófa és a szociális szakadék. Ebből következik az, hogy nem tudhatjuk milyen világ is vár ránk.

Elnök úr előadását híres emberek gondolataival zárta:

„*Globálisan gondolkodni, lokálisan cselekedni.*” (László Ervin), azaz helyben, az egyén szintjén dőlnek el a dolgok.

„*Ne az legyen a célunk, hogy többünk legyen, hanem, hogy többek legyünk.*” /II. János Pál pápa/. Önmagunk megváltoztatása a legnehezebb, a cél az legyen, hogy többek legyünk, nem a birtokolt dolgok teszik az embert naggyá.

„*A világ elég gazdag ahhoz, hogy minden ember létszükségletét kielégítse, de nem elég gazdag ahhoz, hogy minden ember mohóságát kielégítse.*” (Mahatma Gandhi)

Handó Tünde, az Országos Bírósági Hivatal elnöke előadását nagy figyelem övezte, hiszen mondanivalójának címe optimistán csengett a többségében borúlátó prezentációk között: „*Hogyan tovább: előre.*” Elnök asszony elmondása szerint különösen fontos prioritást élvez a bíróságok alkotmányos kötelezettségei teljesítésének elve, amely elv a bíróságok stratégiai céljainak egy legfontosabbika. Ide tartozik többek között a bírák függetlenségének kérdése és a magas színvonalú bíráskodás igénye. Az Előadó hangsúlyozta: az igazgatásnak soha nem szabad befolyásolnia a bírói függetlenséget. Handó Tünde elmondása szerint az OBH kiemelt figyelmet fordít a humán erőforrások bíróságok közötti megfelelő elosztására, továbbá a bírák közötti jó munkaviszony megteremtésére, amelynek egyik alapját a kollégák tudásának elismerésében látja. A stratégiai célok egy másik szegmensként a bírák méltóságának megfelelő munkakörülmények megteremtését emelte ki. Ennek kapcsán köszönetét fejezte ki a Kormánynak, ami számos bírósági épület felújítását támogatta, többek között a Szegedi Törvényszékét is. Fontos célként említette még az ítélezés minőségének további javítását. Pozitívumként értékelte a bíróság kezdeményezésére kialakult tanúvédelmi programot, továbbá a bírósági közvetítés intézményét. Zárszóként felhívta a publikum figyelmét arra, hogy mindig lesz az emberek előtt, és így a bíróság előtt is megoldásra váró ügy, „*ezért nincs más hátra, mint előre.*”

A szünetet követően **Darák Péter**, a Kúria elnöke folytatta az előadások sorát „*Elvek és szerepek a jogban*” címmel. Elnök úr egy kérdéssel indított: Merre tovább? Folyamatosan haladunk valamilyen irányba, az állam annyit vállal magára, amennyit képes teljesíteni. Az intézményi változás főként az igazságszolgáltatás területét érintette, bevezetésre került az alkotmányjogi panasz, amelyet a peres felek már tudatosan használnak. Az Alaptörvény hatályba lépését követően az Alkotmánybíróság bátrabban él kasszációs jogkörével. Az

Alkotmánybíróság is több változáson ment át, átalakult a bírói függetlenség, vélemény és sajtószabadság, tisztességes eljáráshoz való jog, és jelenleg is átalakulóban van a rendes bírósághoz való jog. Kérdésként fogalmazható meg, hogy miért negyedik fórumként tekintünk az Alkotmánybíróságra, amikor nem legfelsőbb fórum. Jól szemlélteti ezt az, hogy az alkotmányjogi panasz alapjogi jogsérelem orvoslására szolgál, nem fellebbezéseként.

Darák Péter három cikket ismertetett különböző szerepkörökről, amelyek megkülönböztették az írók, az átlagemberek és a jogtudósok csoportjait. Mindezek után feltett egy kérdést a hallgatóság számára azzal kapcsolatban, hogy melyik lenne a követendő. Szerinte nincs jó válasz, mert baj lenne, ha csak egy lenne a követendő példa. Az előadó szakmájához kapcsolódóan a bíró szerepéről is említést tett. Két típusú bírót különböztethetünk meg: aktivista bírót, aki fellelkesedik a törvényeken és a legjobban dönti el az ügyet, illetve visszafogott karakterű bírót, aki ragaszkodik a törvény szövegéhez, csak szó szerint hajlandó azt alkalmazni.

Végül Elnök úr azzal zárta előadását, hogy „*Hogyan tekintünk az ítélezés kritikájára?*” Példaként említette Németországot, ahol általában a bíróságok jó döntéseket hoznak, a jogtudósok mégis kritizálják az ítélezést. Az adott ügyben részt nem vevő bírák pedig szakfolyóiratokban véleményezik, védelmzik az ítéleteket. Dilemmát okoz, hogy amikor ilyen komoly elvek szűrődnek be a jogba, akkor át kell-e alakítani az intézményrendszert.

A programot **Bánáti János** a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke zárta „*Az ügyvédi hivatás tartalmi és formai megújulása*” című előadásával. Felhívta a figyelmet arra, hogy az ügyvédi hivatásra elsődlegesen a jogállamnak van szüksége, de természetesen a természetes személyeknek, gazdasági szervezeteknek is. Ezen belül is megújulásra van szükség, amely belső szükségszerűség és társadalmi folyamat. Elmondható, hogy a 2016-os év sorsdöntő lesz az ügyvédi hivatás szempontjából is, aminek változása pedig kihat az igazságszolgáltatásra is. A jelen helyzetet a rendszerváltás előttivel lehetne összehasonlítani. Az 1970-es, 1980-as évekre jellemző volt, hogy 1200 ügyvéd tevékenykedett az országban, munkájuk kimerült nagyjából a társbérlők vitáiban. Ezzel szemben ma Magyarországon 12 000 ügyvéd van jelen a piacon, akik a jog minden területére kiterjedő ügyekkel foglalkoznak. Az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény alapvetően határozza meg az ügyvédi tevékenységet illetve más törvények is szabályozzák, mint például a polgári-, büntető-, és közigazgatási eljárásjog. Az ügyvédi működés hihetetlen változáson ment keresztül már eddig is az elmúlt évtizedekben, de 2016 a változások éve lesz, hiszen mind a polgári eljárásjog, mind a büntető eljárásjog, mind a közigazgatási bíráskodás teljes megújulás előtt áll. Leglényegesebb kérdés a változások kapcsán a jogtanácsosok helyzete, mellyel kapcsolatban kezd kirajzolódni egy álláspont, amely szerint a bíróság előtti képviselést csak ügyvéd láthatja el. Felmerült az önálló jogtanácsosi kamara ötlete is, de mivel csak Lengyelországban található erre példa, és ott sem sikeres, így jogalkotói döntés szükséges ebben a kérdésben. Ügyvédi törvénnyel kapcsolatban egyéb kérdések is felmerültek, mint például a kamarai szervezet kér-

dése, kötelező ügyvédi továbbképzések és a jogi szakvizsga rendszere. Új alapokra kell helyezni a szakvizsgát, amihez mintaként szolgálhat Németország és Ausztria. Az említett országokban egységes jogi szakvizsga van, amit megelőzően a vizsgázók különböző jogi területeken dolgoznak. Magyarországon is egységes jogi szakvizsga rendszer működik, de jelenlegi formájában nincs jövője.

Elnök úr zárzóként elmondta, hogy az előrehaladásban bízik és Eötvös József gondolatával búcsúzott: „*Haladni csak*

úgy lehet, ha míg az egyik lábunkkal előrelépünk, a másikat helyén hagyjuk.”

Összegzésként elmondhatjuk, hogy az országban egyedülálló rendezvényen vehettünk részt, ahol elismert előadóktól hallhattunk aktuális témákról előadásokat. Reméljük, jövőre is hasonló magas színvonalon kerül megrendezésre a program, amit ajánlunk mindenki figyelmébe. Egyúttal köszönjük Csillag Gábor Jegyző Úrnak, hogy meghívására részt vehettünk a XXIV. Kaposvári Jogi Beszélgetéseken.